

Received: September 18, 2023

Revised: October 3, 2023

Accepted: October 15, 2023

การจัดการศึกษานอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

นางสาวจิรวรรณ พันธุระ
ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ
Jeerawan7018@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย 2) เปรียบเทียบระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน และความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และ 3) ศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development) ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ (Implementation) ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 136 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่ม ตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยมี 3 องค์ประกอบ คือ 1 ผู้เรียน 2 ผู้สอน และ 3 บุคลากรในชุมชน ผลการเปรียบเทียบระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน และหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 การเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบรูปแบบนี้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, ความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่น

บทความประเภท: บทความวิจัย

Community-Based Learning Process with to promote the community Attachment and connection among upper primary school students

Jeerawan Phanthura

Pong District Learning Encouragement Center

Jeerawan7018@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study outdoor learning management together with community-based learning anagement. To promote a feeling of local love and connection among upper primary school students. 2) To compare the level of feelings of local love and connection among upper primary school students before learning and the feelings of local love and connection of upper primary school students. and 3) study the level of satisfaction with teaching and learning using outdoor learning formats combined with community-based learning management. To promote a feeling of local love and connection among upper primary school students. The researcher divided the operation into 4 steps: Step 1: Basic data analysis (Analysis) Step 2: Design and Development Step 3: Experimenting with the model (Implementation) Step 4 Evaluation and model improvement (Evaluation). The sample group consisted of 136 high school students, obtained using a random sampling method Cluster Random Sampling.

The research results found that Outdoor learning management format combined with community-based learning management To promote a feeling of local love and connection among upper primary school students. Organized activities should be learning activities developed with 3 components: 1 student, 2 instructors, and 3 community personnel. The results of comparing the level of feelings of love and connection to the local area of upper primary school students before studying and after studying found that the students felt the feeling of love and connection to the local area significantly higher than the level of feeling of love and connection to the local area before studying. Statistics .05 Teaching using outdoor learning formats combined with community-based learning management. To promote a feeling of local love and connection among upper primary school students. There is a high level of satisfaction with this type of teaching and learning.

Keywords: community-based learning, the community Attachment

Type of Article : Research Article

บทนำ

การพัฒนาประเทศนั้นต้องพิจารณาในหลายประเด็นทั้งด้านความมั่นคง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ การก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ มากมาย รวมทั้งด้านการศึกษา สถาบันการศึกษาจึงต้องมีการปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับทุกการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องตามยุคสมัยของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข (ภุชณิศ มีนาเขตร และสิริทรัพย์ สีหะวงษ์, 2562)

การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการศึกษาแนวคิด วิธีการเรียนรู้จากชุมชน วิธีการปรับตัวและการเข้าหาชุมชน การจัดกระบวนการชุมชนเพื่อการเรียนรู้ การเข้าร่วมใช้ชีวิตในชุมชนเพื่อศึกษาเรียนรู้ การดำเนินชีวิต การทำกิจกรรม ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน มุ่งเน้นให้เชื่อมโยงความรับรู้กับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐาน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ งานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์วัฒนธรรม การทำมาหากิน หัตถกรรม การศึกษาพยาบาลแบบพื้นบ้านจากบุคคล และองค์กรในชุมชนนอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในห้องเรียน กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ใช้การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้และเข้าใจชุมชนมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะอย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม เจตคติที่พึงประสงค์ ตระหนักในความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนอง ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยการจัดการเรียนการสอน มุ่งพัฒนาทักษะของผู้เรียน

จากความเป็นมาข้างต้นส่งผลให้การเรียนการสอนในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ด้วยการลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพชุมชน ความเป็นจริงในชุมชน และได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ความรู้จากทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติงานในชุมชนในการเข้าถึงปัญหาและสามารถเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาได้จึงเป็น เพื่อนำแนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ มาปรับใช้เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสามารถพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ทักษะต่างๆ ของผู้เรียนต่อไป

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องเข้าไปศึกษาเรียนรู้ในชุมชนอันสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่หรือการทัศนศึกษา ซึ่งเป็นการให้ความรู้กับนักเรียนผ่านประสบการณ์ตรง เป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการสังเกตนั้นจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยตรงผ่านการสื่อสารทางภาพและเสียง ผู้เรียนจะได้เห็นและได้ยิน (เนาวนิตย์ สงคราม, 2557) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริินทร์ ลัดดาภิบาล และคณะ, (2564) ที่กล่าวว่า การทัศนศึกษาสร้างความตระหนักในการเป็นเจ้าของชุมชนการจัดกิจกรรม โดยผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และได้เรียนรู้สังคมจากโลกภายนอก เรียนรู้ข้อตกลง กฎระเบียบตามสถานที่ต่าง ๆ เรียนรู้ความสัมพันธ์ในชุมชนต่าง ๆ รวมไปถึงการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ การเรียนรู้การแบ่งปันการเสียสละ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางภาษาในการสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ในสถานที่

ที่ทัศนศึกษา กิจกรรมทัศนศึกษาจึงเป็นกิจกรรมที่ครูสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัยได้ครบทุกด้าน รวมไปถึงเป็นกิจกรรมที่สามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ระเบียบวินัย ได้เป็นอย่างดี

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะการจัดการศึกษานอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นไม่จำกัดอยู่เพียงแต่ในห้องเรียน มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เรียนยังได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน และหลังเรียน
3. ศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนโรงเรียน สังกัด สข. ประเภทสามัญศึกษา ประเภทสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ชั้นปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จากโรงเรียนไพฑูรย์วิทยา จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 136 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่นอกสถานที่เสมือนร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาแบบการจัดการเรียนรู้ร่นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่นอกสถานที่เสมือนร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้

ระยะที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนระหว่างความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน และหลังเรียน ศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis)

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านหลักสูตร จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษามีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษามีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี และผู้เชี่ยวชาญภายในชุมชนเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาภายในชุมชนในจังหวัดสระบุรี

2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานชุมชน

3. ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของ Joyce, Weil and Calhoun (2004)

4. รวบรวมข้อมูล ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานชุมชน และหลักการ ทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด เพื่อรวบรวมและพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เสมือนร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Design and Development)

1. ศึกษารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานตามแนวคิดของ Joyce, Weil and Calhoun

2. สังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่น ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6

3. สร้างเครื่องมือประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดทักษะกระบวนการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ (Implement) ผู้วิจัยนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ ดังนี้

1. แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ทดสอบก่อนเรียน

3. ดำเนินการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

4. ทำการทดสอบหลังเรียน

ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนระหว่างความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน และหลังเรียน ศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เสมือนร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เสมือนร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการสอนสังคมศึกษา และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จำนวน 5 ท่าน แสดงความคิดเห็น และ ประเมินรับรองรูปแบบของชุมชนดีขึ้น โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง เก็บรวบรวมแบบสำรวจได้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน และความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ t-test dependent t แปลความหมายคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้ 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจ ในกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับมาก, 2.51-3.50

หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง, 1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับน้อย, 1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าคะแนนการประเมินมาเทียบกับเกณฑ์การประเมิน แปลความหมายคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยพิจารณาค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับมาก, 2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง, 1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับน้อย, 1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกสถานที่ร่วมกับการใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ผลจากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย มี 3 องค์ประกอบ และ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ผู้เรียน** หมายถึง ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดและร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาที่ต้องการศึกษา และแสดงความคิดเห็นตลอดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

2. **ผู้สอน** หมายถึง ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดและร่วมออกแบบลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะกับผู้เรียน และบุคลากรในชุมชนตลอดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการประเมินผลชิ้นงานที่นักเรียนออกแบบเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด

3. **บุคลากรในชุมชน** หมายถึง ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดและร่วมออกแบบลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ความรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะกับผู้เรียน และผู้สอนตลอดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ร่วมวิพากษ์ชิ้นงานและประเมินผลชิ้นงานที่นักเรียนออกแบบเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด

ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สสำรวจข้อมูล เป็นขั้นตอนในกระบวนการก่อนการทัศนศึกษา เป็นการประสานความร่วมมือ และเตรียมความพร้อมของเครือข่าย

ขั้นตอนที่ 2 เพิ่มพูนประสบการณ์ เป็นขั้นตอนระหว่างการเดินทางทัศนศึกษา เป็นการสำรวจพื้นที่ เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลด้านความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่น เป็นขั้นตอนหลังการทัศนศึกษาและหลัง

ขั้นตอนที่ 4 เรียนรู้นวัตกรรมจากปัญหาท้องถิ่น เป็นขั้นตอนหลังการทัศนศึกษา เป็นการพัฒนาแนวความคิด

ขั้นตอนที่ 5 แลกเปลี่ยนความรู้สู่ชุมชน เป็นขั้นตอนหลังการทัศนศึกษา ประเมินผล สรุปปัญหา และข้อเสนอแนะ



รูปที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานนอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน และหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานนอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในภาพรวม

ด้านความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่น	ระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่น ($\bar{x}$)		
	ก่อนเรียน (สัปดาห์ที่ 1)	ระหว่างเรียน (สัปดาห์ที่ 4)	หลังเรียน (สัปดาห์ที่ 8)
ด้านทัศนคติต่อชุมชน	3.79	4.21	4.47
ด้านความรู้สึกรักในท้องถิ่น	4.07	4.34	4.46
ด้านความอบอุ่นของชุมชน	3.87	4.12	4.45
ด้านความภูมิใจวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.12	4.28	4.35
เฉลี่ย	3.96	4.24	4.43

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานนอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับ

ประถมศึกษาตอนปลาย แตกต่างกัน โดย ก่อนเรียน มีระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่น ($\bar{X}=3.96$, ระดับมาก) ระหว่างเรียนสัปดาห์ที่ 4 ($\bar{X}=4.24$, ระดับมาก) และหลังเรียน ($\bar{X}=4.43$, ระดับมาก) โดยค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดประเมินผลระหว่างเรียนในสัปดาห์ที่ 4 และหลังเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน รายด้าน พบว่า ด้านความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นทุกด้านมีระดับค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดประเมินผลระหว่างเรียนในสัปดาห์ที่ 4 และหลังเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ ซึ่งเห็นได้ชัดจากด้านทัศนคติต่อชุมชนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียน ดังแสดงในตารางที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคะแนนการทดสอบ t (t-test dependent) เพื่อทดสอบระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่น	ระดับความพึงพอใจ			
	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	4.12	0.42	-25.81*	0.000
หลังเรียน	4.52	0.56		
ผลรวม	4.42	0.49		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.42 อยู่ในระดับมาก) ระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย หลังเรียน ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด) ผลการเปรียบเทียบระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นอกสถานที่ร่วมกับโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ความพึงพอใจ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
ด้านวัตถุประสงค์	4.22	0.48	มาก
ด้านเนื้อหา	4.31	0.48	มาก
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.38	0.64	มาก
ด้านความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้	4.53	0.54	มากที่สุด
ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.45	0.53	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ การเรียนการสอน	4.52	0.56	มากที่สุด
ภาพรวมระดับความพึงพอใจของผู้เรียน	4.37	0.55	มาก

จากการศึกษาผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ดังแสดงในตารางที่ 3 โดยกำหนดให้ระดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ระดับ 4.50 - 5.00 = มากที่สุด, 3.50 - 4.49 = มาก, 2.50 - 3.49 = ปานกลาง, 1.50 - 2.49 = น้อย, และ 1.00 - 1.49 = น้อยที่สุด แสดงผลสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัย รูปแบบการจัดการศึกษานอกสถานที่ร่วมกับจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

1.การจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่เสมือนร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในความเป็นพลเมืองมืองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ ผู้เรียน ผู้สอน และบุคลากรในชุมชน โดยทั้ง 3 องค์ประกอบจะต้องมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลและสื่อสารกันตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชุมชน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนร่วมกับสมาชิกในชุมชน และทำให้ผู้เรียนเห็นบริบทที่แท้จริงในชุมชน และทำให้เกิดการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบ การสื่อสาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาพฤติกรรม และเจตคติ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรักต่อชุมชน ยังเป็นการพัฒนาความรู้ที่ได้รับจากชุมชนเช่นกัน นอกจากนี้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบ ฯ ยังสอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมวางแผนเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานโดย จงกลณี ภัทรกังวาน, (2561) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ด้านวิชาการ ด้านการทำงาน ด้านอาชีพ ด้านพัฒนาการของบุคคลและสังคม ด้านคุณค่าของการบริการ และด้านความเข้าใจ และเกิดการใช้แหล่งเรียนรู้

ในชุมชนด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและคุณธรรมจริยธรรมด้านบุคลิกภาพส่วนตัวต่อสังคมและการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมด้านความสามารถในการทำงาน ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข (ภุชณิศา มินาเขตร์ และสิริทรัพย์ สี่หะวงษ์, 2562) จากผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ Suwannawong, (2015) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชน ผลการวิจัย พบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงระดับความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติเพิ่มขึ้นและกิจกรรมยังมีประโยชน์ต่อชุมชนในเชิงของการอนุรักษ์คุณค่า ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้ง Chutsuriyawong, (2014) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จประกอบด้วยชุมชนให้การส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผู้เรียนลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ฝึกการคิดและการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชน และมีการยืดหยุ่นเวลา ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนอกห้องเรียน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนั้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงจากประสบการณ์ตรง โดยใช้บริบทที่มีอยู่จริงในชุมชนมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับ Sosome, (2010) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ หลักการภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่ง David Kolb Ding, Y., & Zhang, P. (2018). ได้กำหนดไว้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้สัมผัส “ธรรมชาติที่แท้จริงขององค์ความรู้” นั้น เช่น การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การพูดคุยการประชุม เป็นต้น 2) การสะท้อนการเรียนรู้/ ทบทวนการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะมีการสะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน 3) การสรุปองค์ความรู้ ที่ผู้เรียนจัดวางองค์ความรู้ใหม่ผสมผสานกับองค์ความรู้เก่าด้วยตนเอง เช่น การเขียนแผนภาพมโนทัศน์ การสรุปการเรียนรู้ออกมาเป็นรูปแบบหรือกรอบความคิดการนำเสนอผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติอีกครั้งเพื่อพิสูจน์การเรียนรู้ของตนเอง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย แตกต่างกัน โดยก่อนเรียน มีระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย 3.96 อยู่ในระดับมาก ระหว่างเรียน ค่าเฉลี่ย 4.24 อยู่ระดับมาก และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.43 อยู่ในระดับระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นทุกด้านมีระดับค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดจากด้านทัศนคติที่นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ต่อชุมชนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนและด้านอื่นๆ

นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ แจ่มจันทร์ ศรีอรุณรัตน์ และคณะ. (2563) ที่กล่าวว่า การทัศนศึกษาในสถานที่จริงสภาพแวดล้อมจริง โดยชุมชนมีส่วนร่วมเข้ามามีจัดการการเรียนรู้ผ่านการร่วมออกแบบเนื้อหา ร่วมแสดงความคิดเห็น

และประเมินผู้เรียนโดยใช้การตอบกลับผู้เรียน สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ ต่าง ๆ ใหม่ๆ เข้ามาพัฒนา เกิดการเรียนรู้ต่อยอดไม่มีที่สิ้นสุด และการศึกษาของ Imlawi & Gregg. (2014) ที่กล่าวว่า นักการศึกษา และนักวิจัยได้รายงานคุณค่าของชุมชนในฐานะศูนย์กลางการเรียนรู้และศักยภาพในการส่งเสริม ศูนย์การเรียนรู้ เพิ่มการมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม ของผู้เรียนและบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ Arasaratnam-Smith & Northcote (2017) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนมีข้อได้เปรียบด้านทักษะทางสังคมและชุมชน มากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบตัวต่อตัว (face-to-face) เนื่องจากผู้เรียนไม่มีข้อจำกัดด้านกายภาพและการสื่อสารแบบอวัจนภาษา ทั้งน้ำเสียง สำเนียง หรือท่าทางไม่เป็นข้อจำกัดในการสื่อสาร และยังสามารถแสดงความคิดเห็น ตรงประเด็นที่ตนสนใจ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มความอิสระในการสร้างมิตรภาพระหว่างกลุ่ม และความมีตัวตน ในห้องเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิช นนทบุตร, (2559) เรื่องผลการใช้บทเรียนการศึกษา นอกสถานที่เสมือนจริงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาที่มี บุคลิกภาพแตกต่างกัน ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนการศึกษานอกสถานที่เสมือนจริง สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการศึกษานอกสถานที่จริงสามารถช่วยกระตุ้นผู้เรียน ได้เป็นอย่างดี โดยหลังจากเรียนไปแล้วผู้เรียนยังคงพูดคุยน และแบ่งปันเรื่องราวที่ได้เรียนรู้มา และ Patiar และ คณะ, (2021) ที่กล่าวว่า การทัศนศึกษามีส่วนในการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล ได้แก่ การพัฒนาทักษะการทำงาน เป็นทีม การสื่อสาร และการจัดการเวลา ซึ่งจะช่วยเพิ่มระดับความมั่นใจ สอดคล้องกับ Klemm, E. B., & Tuthill, G. (2003) ที่กล่าวว่า การใช้รูปแบบการสอนเป็นกลุ่มในการทัศนศึกษาเสมือน ช่วยเพิ่มการแบ่งปัน ข้อมูลระหว่างผู้เรียน ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นอกสถานที่ร่วมกับโดยใช้ชุมชน เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นอกสถานที่ร่วมกับ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย มี ระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ รัชชนาธิ นาครักษา (2562) กล่าวว่า ความคิดเห็นของนักเรียนในการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการศึกษานอกสถานที่เสมือนร่วมกับกระบวนการสืบสอบ และแผนที่แบบ 3 มิติ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นอกสถานที่ร่วมกับโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า ระดับความพึงพอใจ ก่อนลงพื้นที่ ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ด้านด้านชุมชน สังคม น้อย เนื่องจากผ่านการเรียนในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ไม่มีพื้นฐานการลงพื้นที่ชุมชน ผู้สอนต้องมีการแนะนำและร่วมกันกำหนดข้อตกลงและข้อปฏิบัติในการ ลงพื้นที่ หลังลงพื้นที่ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับ ประชาชนในชุมชน โดยใช้ชุมชนเป็นพื้นที่ในการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ทั้งโครงสร้างทาง สังคมและแบบแผนทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรมของชุมชน และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของผู้เรียน โดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีทั้งในส่วนภาคทฤษฎีและภาคการฝึกปฏิบัติ (Owens & Wang, 1996 สอดคล้องกับ สุปรียา ไม้ล้อม (2562) ที่ระบุว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นรูปแบบที่เปิดกว้างให้ผู้เรียนได้สัมผัส และสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมได้เผชิญสถานการณ์และหาทางเลือกได้ คิดวิเคราะห์ฝึกปฏิบัติจนประจักษ์จริงเกิดความรู้ซึ่งการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้เสริมสร้าง ทักษะการทำงานตามสภาพแวดล้อมจริง (Beakley, B. A., Yoder, S. L. & West, L. L., 2003). การเรียนรู้เพื่อ สร้างทักษะการทำงานจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักในการสอนทักษะการทำงาน เนื่องจากการพัฒนาทักษะมีลักษณะ เป็นวงจร ซึ่งประกอบด้วย ความสนใจ ความรู้ความเข้าใจ การฝึกฝนทักษะ และการปรับเปลี่ยนทักษะ กระบวนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมี ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นกรณีศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในส่วนภาคทฤษฎีและ

ภาคการฝึกปฏิบัติ และผู้เรียนมีทักษะการวางแผนในการเตรียมการลงพื้นที่เพื่อเข้าศึกษาในชุมชน มีทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาของชุมชน มีทักษะการสื่อสาร รวมถึงพฤติกรรมผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและมีความสนใจมากขึ้นในการเรียนรู้และทำให้บรรยากาศการเรียนรู้มีความแตกต่างจากการฟังบรรยายอย่างเดียวในชั้นเรียน (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2564)

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีระดับความรู้สึกรักผูกพันในท้องถิ่นสูงขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ นี้ไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชนนั้นๆ ต่อไป
2. ควรนำไปปรับใช้กับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ เพื่อปลูกฝังความรู้สึกรักถิ่นฐานผูกพัน สำนึกให้กับผู้เรียน และควรมีการวัดผลประเมินผลของแต่ละกิจกรรมนั้น ๆ

References

- แจ่มจันทร์ ศรีอรุณรัมย์, ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ และ ปริศนา เขียวสุทธิ. (2563). การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เท่าทัน สื่อในด้านทักษะการสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 37(101).
- จกกลณี ภัทรกังวาน. (2561). การศึกษาพฤติกรรมการวางแผน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน. *Veridian EJournal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 12(5), 229-244.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล, (2564). กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : บทสะท้อนจากประสบการณ์และการเรียนรู้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน*, 2(3).
- เนาวนิตย์ สงคราม, (2557). ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกและแนวคิดการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสาน เพื่อการออกแบบการศึกษานอกสถานที่เสมือนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาบัณฑิต. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 82-95.
- ภูษณศา มีนาเขตร และสิริทรัพย์ สีหะวงษ์. (2562). ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการใช้ Course Ville ในรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารสุขภาพและการศึกษาพยาบาล*, 25(1), 74-87.
- รักษณาลี นาครักษา. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกสถานที่เสมือนร่วมกับกระบวนการสืบสอบและแผนที่แบบ 3 มิติทางภูมิศาสตร์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ภูมิศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิรินทร์ ลัดดาภิบาล บุษยเชิดชู และมูจลินท์ กลิ่นหวล, (2564). กิจกรรมทัศนศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(3), 1550-1562.

- สุวิทย์ นนทบุรี. (2559). *EDUCA 2016 งานมหกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ครั้งที่ 9*. 13 ตุลาคม 2559. นนทบุรี: อิมแพ็คเมืองทองธานี :
- สุปรียา ไผ่ล้อม. (2562). รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเมืองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม*, 2(5), 96-111.
- Arasaratnam-Smith, L. A., Northcote, M. (2017). Community in Online Higher Education: Challenges and Opportunities. *Electronic Journal of e-Learning*, 15(2), 188-198.
- Beakley, B. A., Yoder, S. L. & West, L. L. (2003). *Community-based instruction: A Guidebook for Teachers*. Virginia: Council for Exceptional Children.
- Chut Suriyawong, S. (2014). *The Paradigm of Community Based Learning for Enhancing Critical Thinking and Creative Problem Solving Abilities for Elementary School Students*. Doctoral dissertation. Silpakorn University.
- David Kolb Ding, Y., & Zhang, P. (2018). Practice and effectiveness of web-based problem-based learning approach in a large class-size system: A comparative study. *Nurse education in practice*, 31, 161-164.
- Imlawi, J., & Gregg, D. (2014). Engagement in online communities: The impact of self disclosure and humor. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 30(2), 106-125.
- Klemm, E. B., & Tuthill, G. (2003). Virtual field trips: Best practices. *International Journal of Instructional Media*, 30(2), 177-193.
- Owens, T. R. & Wang, C. (1996). *Community-Based Learning: A Foundation for Meaningful Education Reform*. United States of America: University of Nebraska at Omaha.
- Patiar, A., Kensbock, S., Benckendorff, P., Robinson, R., Richardson, Wang, S. Y. & Lee, A. (2021). Hospitality Students' Acquisition of Knowledge and Skills through a Virtual Field Trip Experience. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 33(1), 14-28.
- Sosome, B. (2010). *Nonthaburi: Academic Welfare Program Praboromarajchanok Institute*. [Community-based learning].
- Suwannawong, Y. (2015). *Development of a lifelong learning model based on community way of life for enhance community health*. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.